

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/ader>

ISSN 2651 - 5067

ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN, TÜRK LEHÇE VE EDEBİYATLARINA KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ (AZERBAJCAN EDEBİYATI ÖRNEĞİ)¹

EXAMINATION OF MODERN TURKISH DIALECTS AND LITERATURES STUDENTS' ATTITUDES AND BEHAVIOURS TOWARDS TURKISH DIALECTS AND LITERATURES (EXAMPLE OF AZERBAIJAN LITERATURE)

Cüneyt AKIN*

*Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk
Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, cuneytakin@hotmail.com

Sinan SARAÇLI**

**Doç. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstatistik Bölümü,
ssaracli@aku.edu.tr

Referans: Akın, C., Saraçlı, S. (2019). Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Öğrencilerinin, Türk Lehçe ve Edebiyatlarına Karşı Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 17-28.

Gönderilme Tarihi: 01.11.2019

Kabul Tarihi : 26.12..2019

Özet: Azerbaycan, Sovyetler birliği dağıldıktan sonra bağımsızlığını ilan eden Türk Cumhuriyetlerinden biridir. Türk edebiyatının kollarından biri olan Azerbaycan edebiyatı ise, Sovyetler birliği yıkıldıktan sonra, Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi ve Gazi Üniversitelerinde 1992 yılı itibarıyla eğitim-öğretime başlayan Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümleriyle birlikte müfredatlara alınan bir ders

¹ Bu makale, 17.FENED.06 numaralı AKÜ-BAP projesinden üretilmiştir.

olmuştur. Bu dersin öğretiminde bize yardımcı olması için, 2017 yılında bir BAP projesi olarak sunulan söz konusu anket çalışmasıyla birlikte, dersin öğretimindeki yol haritası ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak ortaya çıkan tabloda ise, Azerbaycan edebiyatı dersini alan öğrencilerin, genel itibariyle derse karşı olumlu tutum ve davranışlar içinde oldukları görülmüştür. Bu olumlu tutum ve davranışlar, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar artış eğilimi göstermiş, cinsiyet bakımından değerlendirildiğinde ise, derse karşı kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere oranla daha olumlu tutum ve davranışlarda oldukları görülmüştür. Ayrıca, *OZ1 Azerbaycan edebiyatı konularını öğrenmek istemem*, *OZ3 Azerbaycan Edebiyatıyla ilgili programlara katılmak istemem* ve *OZ5 Azerbaycan Edebiyatı konularını öğrenmek gereksizdir* maddeleri 0,97 ortalamayla en yüksek orana sahip olumsuz maddeler olarak dikkati çekmektedir. *O1 Azerbaycan edebiyatı dersini almak benim için büyük zevk* maddesi, 0,94 değer ile olumlu maddeler içinde en yüksek orana sahip maddeler olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları, Azerbaycan edebiyatı, tutum ve davranış

Abstract: Azerbaijan is one of the Turkish Republics that declared independence after the collapse of the Soviet Union. Azerbaijani literature, which is one of the branches of Turkish literature, was a course taken into the curricula together with the departments of Modern Turkish Dialects and Literatures which started education in Ankara University Faculty of Language, History, Geography and Gazi Universities in 1992 after the collapse of the Soviet Union. In order to help us in the teaching of this course, in 2017, with the survey study presented as a BAP project, the road map in the teaching of the course was tried to be put forward. As a result, it was seen that the students who took Azerbaijan literature course had positive attitudes and behaviors towards the course in general. These positive attitudes and behaviors tended to increase from the first grade to the fourth grade. In addition, I do not want to learn OZ1 Azerbaijan literature, I do not want to participate in programs related to OZ3 Azerbaijani literature, and OZ5 Azerbaijani literature is unnecessary to learn the subjects of the items with the highest rate of 0.97 average negative items. It is a great pleasure for me to take the O1 Azerbaijani literature course, and it is seen as having the highest rate of positive items with a value of 0.94.

Keywords: Contemporary Turkish dialects and literatures, Azerbaijani literature, attitude and behavior.

---

1. Giriş

Sovyetler birliğinin dağılması neticesinde Türkiye'nin önüne, Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar geniş ufuklar açılmıştır. Türk Cumhuriyetlerinin birer birer bağımsızlıklarını kazanmalarıyla birlikte, Türkiye'de Türk Dünyası ülkelerine yönelik hızlanmış ve her alanda işbirliği ve etkileşim sağlanmaya başlamıştır. Ortaya çıkan bu durum, Türkiye'de Türk lehçelerinin öğretimini gerekli kılmıştır. Soydaş Türk topluluklarıyla olan ilişkilerin daha sağlam, sağlıklı zeminde yürütülmesi amacıyla ve Gaspiralı İsmail Bey'in 'Dilde, fikirde, işte birlik' düsturuyla kurulan Çağdaş Türk

Lehçeleri ve Edebiyatları bölümleri, öğrencilerini Türk dünyasıyla sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasî ilişkiler kurmaya hazırlamaktadır. Bu nedenlerle, söz konusu bölümlerde yürütülen derslerin ve özellikle öğretilen Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatlarının hangi yöntem ve aşamalarla öğretilmesi gerektiği, ayrıca önem taşımaktadır.

2. Amaç

Çalışmanın amacı, Türkiye'nin stratejik öneme sahip programlarından biri olan Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinin, hangi hususlara dikkat edilerek okutulursa daha verimli hale getirileceğinin tespit edilmesidir. Ayrıca, ilgili bölüm müfredatlarının daha yerinde ve verimli hazırlanmasına katkılar sunmak hedeflenmektedir.

3. Materyal ve Metot

Türkiye'de 1992 yılından itibaren eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde okutulan günümüz Türk lehçe ve edebiyatları derslerinde, öğrencilerin derslere karşı tutum ve davranışlarının bugüne kadar ele alınmadığı tespit edilmiştir. Bu tespitten hareketle, öğrenciler üzerinde Türk lehçe ve edebiyatlarına ilişkin tutum ve davranış anketleri hazırlanmıştır.

Araştırmada, veri toplama yöntemi olarak iki temel bölümden oluşacak anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde katılımcıların cinsiyetine ve kaçınıcı sınıfta olduklarına yer verilmiş olup, ikinci bölümde ise bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç boyutta Türk lehçe ve edebiyatlarına yönelik maddeler yer almıştır. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinden öğrenciler oluşturmaktadır. Söz konusu bölümler, öğrencisi olanlar içinden rastgele seçilmiştir. Bu kapsamda, zaman, maliyet vb. kısıtlardan dolayı örneklem alınma yoluna gidilmiş, uygun örneklem yöntemi ve formül aracılığıyla hesaplanan minimum örneklem hacmi belirlenerek, anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel istatistiklerin yanı sıra geçerlik ve güvenilirlik analizleriyle incelenerek araştırmaya son hâli verilmiştir.

4. Uygulama

Çalışmanın uygulama kısmında ele alınan öğrencilerin demografik özelliklerinin yanında Azerbaycan Edebiyatı konularına karşı tutum ve davranışlarını ölçmek için 5'li Likert tarzında (1. Hiç katılmıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum) soruların içerildiği bir anket formu hazırlanarak veriler derlenmiştir. Anket soruları hazırlanırken Veyis'in çalışmasında (Veyis, 2015) yer alan sorulardan yararlanılmıştır. Hazırlanan ölçek 2017 Eğitim Öğretim Yılı güz döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim görmekte olan yaklaşık 1500 öğrenciye uygulanmıştır. Anket formlarında gözlemlenen doldurulmamış ve eksik bölümler çıkarıldıktan sonra analizler toplam 1364 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında SPSS ve LISREL paket programlarından yararlanılmıştır.

Tablo 1. Azerbaycan Edebiyatı Ölçeğine ait AFA Sonuçları ve Cronbach's α değerleri.

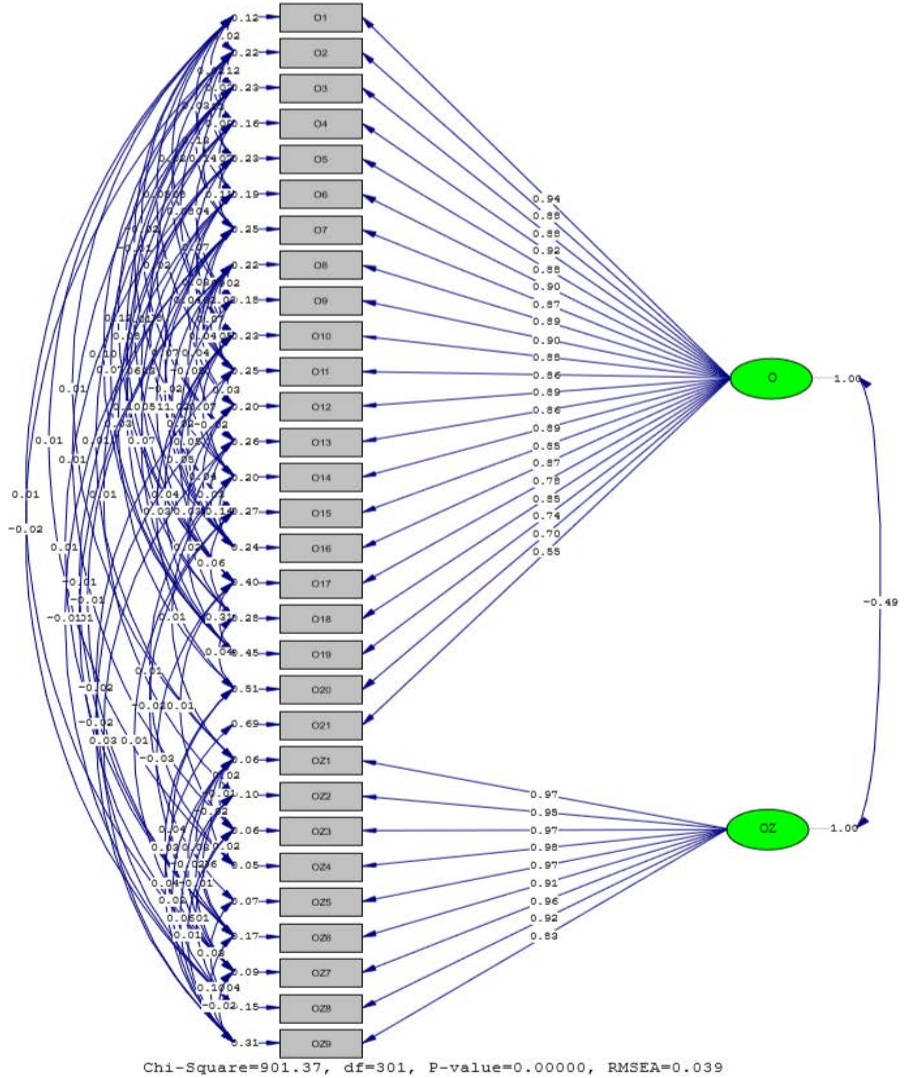
Faktörler/Maddeler	Faktör Yükü	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	α
Olumlu				
O1. Azerbaycan Edebiyatı dersini almak benim için büyük zevk.	,905	15,305	51,017	0,979
O2. Azerbaycan Edebiyatı dersine çalışmak benim için kolaydır.	,889			
O3. Azerbaycan Edebiyatı ile ilgili araştırmalar yapmak hoşuma gidiyor.	,888			
O4. Proje ve ödev çalışmalarımı Azerbaycan Edebiyatı dersinden almayı tercih ederim.	,885			
O5. Azerbaycan Edebiyatı dersi, edebiyata yönelik bakış açımı geliştirdi.	,884			
O6. Azerbaycan Edebiyatı dersinin ders saatinin daha fazla olması gerektiğini düşünüyorum.	,879			
O7. Azerbaycan Edebiyatıyla ilgili kitaplar okumaktan hoşlanırım.	,877			
O8. Azerbaycan Edebiyatı dersi konularına çalışmaktan çok zevk alırım.	,872			
O9. Azerbaycan Edebiyatı dersini ipe çekerim.	,871			
O10. Azerbaycan Edebiyatı dersi seçmeli ders olsa seçerim.	,861			
O11. Azerbaycan Edebiyatı konularını evde tekrar ederim.	,859			
O12. Her ÇTLE öğrencisinin Azerbaycan Edebiyatı öğrenmesi gerektiğini düşünürüm.	,858			
O13. Azerbaycan Edebiyatına ait konuları öğrenmenin önemli olduğunu düşünürüm.	,848			
O14. Azerbaycan Edebiyatı dersi, benim için önemli bir derstir.	,844			
O15. Azerbaycan Edebiyatı dersi, Türk kültür hayatını öğrenmemde önemli bir yere sahiptir.	,839			

O16. Azerbaycan Edebiyatı dersi, yeni düşünceler üretebilme yeteneğimi geliştirdi.	,832			
O17. Azerbaycan Edebiyatı dersi bana estetik bakış açısı kazandırdı.	,827			
O18. Azerbaycan Edebiyatı dersini almak, bana Türk Edebiyatının farklı bir yönünü gösterdi.	,817			
O19. Azerbaycan Edebiyatı dersi almak, Türk Edebiyatlarını olan ilgimi arttırdı.	,800			
O20. Azerbaycan Edebiyatı dersi almak, Sovyet Rusyası Dönemini anlamama yardımcı oldu.	,691			
O21. Azerbaycan Edebiyatı dersi almak, Çarlık Rusyası Dönemini anlamama yardımcı oldu.	,550			
Faktörler/Maddeler	Faktör Yüğü	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	α
Olumsuz				
OZ1. Azerbaycan Edebiyatı konularını öğrenmek istemem.	,943	8,683	28,945	0,987
OZ2. Azerbaycan Edebiyatı anlatılırken dinlemem.	,941			
OZ3. Azerbaycan Edebiyatıyla ilgili programlara katılmak istemem.	,939			
OZ4. Azerbaycan Edebiyatı dersi benim için önemli değildir.	,937			
OZ5. Azerbaycan Edebiyatı konularını öğrenmek gereksizdir.	,934			
OZ6. Azerbaycan Edebiyatı konuları sıkıcıdır.	,922			
OZ7. Azerbaycan Edebiyatı konuları ilgimi çekmez.	,917			
OZ8. Azerbaycan Edebiyatı dersi olduğu gün okula gitmek istemem.	,908			
OZ9. Azerbaycan Edebiyatı dersinin müfredattan kaldırılması gerektiğini düşünürüm.	,872			

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin Azerbaycan Edebiyatı konuları hakkında olumlu düşünceleri 21 madde ile, Olumsuz düşünceleri ise 9 madde ile açıklanabilmektedir. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda bu iki faktör toplam varyansın %79,962'sini açıklamaktadır.

Faktörler içerisindeki yükleri bakımından Olumlu Düşünceler için 0.905'lik yük ile O1 değişkeni, Olumsuz düşünceler için ise 0.943'lük yük ile OZ1 değişkenleri en etkili değişkenler olduğu görülmektedir. Her bir faktöre ait özdeğerler, varyans açıklama oranları ve Cronbach's Alpha değerleri de Tablo 3'de görülebilir.

Öğrencilerin Azerbaycan Edebiyatı konuları hakkında Olumlu ve Olumsuz düşünceleri için yapılan DFA analizi sonuçları Şekil 1 ve Tablo 4'de verilmektedir.

Şekil 1. Azerbaycan edebiyatı konusuna ilişkin DFA analizi sonuçları

Azerbaycan Edebiyatı konuları hakkında öğrencilerin olumlu ve olumsuz düşüncelerine ilişkin Şekil 1'de verilen doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

incelendiğinde, ele alınan öğrencilerin olumlu düşünceleri üzerinde en etkili değişkenin 0.94'lük katsayı yükü ile O1 "Azerbaycan Dersinde Edebiyatı konuları anlatılırken mutlu olurum" değişkeni olduğu, olumsuz düşünceleri üzerinde en etkili değişkenin ise 0.98'lik katsayı yükü ile OZ4 "Azerbaycan Edebiyatı kurallarına uygun yazmak beni tedirgin eder" değişkeni olduğu görülmektedir.

Çalışmanın uygulama kısmında yer verilen DFA sonuçlarına ilişkin uyum kriterlerinin yer aldığı Tablo 4 incelendiğinde tüm uyum kriterlerin mükemmel uyum sınırları arasında yer aldığı, dolayısıyla modelin istatistiksel olarak anlamlı bir model olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 2. Kurulan DFA modeli için uyum kriterlerine ait değerler

Uyum Kriterleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	MODEL
RMSEA	$0 < RMSEA < 0.05$	$0.05 \leq RMSEA \leq 0.10$	0.039
NFI	$0.95 \leq NFI \leq 1$	$0.90 < NFI \leq 0.95$	1.00
NNFI	$0.97 \leq NNFI \leq 1$	$0.95 \leq NNFI \leq 0.97$	1.00
CFI	$0.97 \leq CFI \leq 1$	$0.95 \leq CFI \leq 0.97$	1.00
SRMR	$0 \leq SRMR < 0.05$	$0.05 \leq SRMR \leq 0.10$	0.028
GFI	$0.95 \leq GFI \leq 1$	$0.90 \leq GFI \leq 0.95$	0.96
AGFI	$0.90 \leq AGFI \leq 1$	$0.85 \leq AGFI \leq 0.90$	0.93

(Kaynak: Schermelleh-Engel et al., 2003).(RMSEA: Root Mean Square Error of Approximation, NFI: Normed Fit Index, NNFI: Non-Normed Fit Index, CFI: Comparative Fit Index, SRMR: Standardized Root Mean Square Residual, GFI: Goodness of Fit Index, AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index)

Ele alınan öğrencilerin demografik özelliklerine ait betimleyici istatistikler Tablo 1.'de verilmektedir.

Azerbaycan edebiyatı, cinsiyet değişkeni için grup istatistikleri (Tablo 3)

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma
Olumlu Ortalama	Kadın	1024	3,4653	,85933
	Erkek	312	3,4824	,78696
Olumsuz Ortalama	Kadın	1023	2,4040	1,01384
	Erkek	312	2,6446	1,02212

Azerbaycan edebiyatı, sınıf değişkeni için grup istatistikleri (Tablo 4)

	Sınıf	N	Ortalama	Standart Sapma
Olumlu Ortalama	1	304	3,2710	,71560
	2	367	3,3162	,71403
	3	341	3,5407	,89423
	4	276	3,8061	,91600
	5	38	3,6103	1,01317
	Toplam	1326	3,4740	,84079
Olumsuz Ortalama	1	304	2,6517	,91463
	2	367	2,4699	,92760
	3	341	2,4529	1,07186
	4	275	2,2259	1,12679
	5	38	2,5819	1,15800
	Toplam	1325	2,4598	1,02218

Sonuç

1. Çalışmanın beş üniversitenin (*Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi*) Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümlerinde öğrenim görmekte olan toplam 1500 öğrenciye uygulanmış olması, çalışmadan elde edilen verilerin çok sağlıklı ve sağlam olmasını sağlamaktadır kanaatindeyiz.

2. **Tablo 3** incelendiğinde; ankete katılan öğrencilerin çoğunluğunun kadın olduğu ve bu öğrencilerin Azerbaycan edebiyatı hakkındaki olumlu düşünceleri için ortalama puanları 3,4653 iken, bu değer erkek öğrenciler için 3.4824 olarak tespit edilmiştir. Bu sonucu yorumladığımızda, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla Azerbaycan edebiyatı konularıyla ilgili olumlu tutum ve davranışlarının yaklaşık 0,02 daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Cinsiyet açısından oluşan bu durum, çalışmanın sonuçlarında cinsiyetin belirleyici bir etken olmadığını göstermiştir.

3. **Tablo 3** incelendiğinde; olumsuz düşünceler için ise kadın öğrencilerin ortalaması 2.4040 iken erkek öğrenciler için bu değer 2.6446 olarak hesaplanmıştır. Buradan çıkarabileceğimiz sonuç ise, olumlu görüşleri arasında yaklaşık 0,02'lik bir oran olan kadın ve erkek öğrencilerin, olumsuz görüşler söz konusu olduğunda bu oranın tersi istikamette daha büyük bir oranla yaklaşık 0,24 oranında farkın oluştuğunu görmekteyiz. Şu hâlde, erkek öğrencilerin Azerbaycan Edebiyatı'na karşı daha baskın olumsuz tutum ve davranış içerisinde oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır.

4. **Tablo 4**'de sınıf dağılımlarına göre verilmiş olan ortalamalara bakıldığında, Azerbaycan edebiyatı dersleri hakkında olumsuz düşünceye sahip öğrenciler için en

yüksek ortalama değer 2.6517 ile 1. sınıf öğrencilerine ait iken, en az olumsuz düşünceye sahip öğrencilerin 2.2259 ortalama değerle 4. sınıftaki öğrenciler olduğu görülmektedir. Bu tespitlerden anlaşılmaktadır ki, başlangıçta Azerbaycan edebiyatı konularına karşı görülen olumsuz bakış, 4. sınıf da dahil olmak üzere, azalma eğilimi göstererek daha düşük olumsuz değere sahip görülmektedir. Bu tabloda verilen olumsuz değerlerden anlaşıldığına göre, öğrenci mezun olma durumuna, yani 4. sınıfa geldiğinde, Azerbaycan Edebiyatı'na yönelik tutum ve davranışlarının olumsuzluk düzeyi azalmaktadır. 5. sınıfa uzatan öğrenciler için ise, genel başarısızlığın etkilediğini düşündüğümüz bir olumsuzluk gözlenmekte ve 2,5819 ile 1. sınıflardaki olumsuzluk değerlerine yaklaşmaktadır.

5. Tablo 4'teki olumlu değerler incelendiğinde ise, öğrencilerin aynı tablodaki olumsuzluk verileriyle neredeyse tamamen paralellik göstermektedir. 1. Sınıftan 4. sınıfa kadar öğrencilerin tutum ve davranışları olumlu yönde düzenli bir artış göstermekte iken, 5. sınıfa geldiğinde, olumsuzluk tablosunda olduğu gibi, birden 0,21 oranında düşüş göstermektedir. Demek oluyor ki, öğrenciler Azerbaycan edebiyatı dersini aldıklarında, almadan önceki duruma oranla, çok anlamlı bir olumlu tutum ve davranışa sahip olurlar. Dolayısıyla, olumluluk düzeyinin bu şekildeki artışı, öğrencilere doğru öğretimin uygulanması durumunda, olumlu dönüşlerin mümkün olabileceğini göstermiştir kanaatindeyiz. 5. sınıfta gözlenen ani düşüşün sebebini ise, genel başarısızlığın doğurduğunu düşünebiliriz.

6. Azerbaycan edebiyatı konuları hakkında olumlu ve olumsuz düşünen öğrenciler genel itibariyle değerlendirildiğinde ise, olumlu düşünen öğrencilerin bu düşüncelerinin, olumsuz düşünen öğrencilerden daha yüksek bir ortalamada olduğu dikkat çekici bir sonuç olmuştur.

7. O1 Azerbaycan edebiyatı dersini almak benim için büyük zevk maddesi, 0,94 değer ile olumlu maddeler içinde en yüksek orana sahip maddeler olarak görülmektedir. Buradan şu anlaşılmaktadır ki; Azerbaycan edebiyatı dersleri, bu derslere karşı olumlu tutum ve davranışlar içerisinde olan öğrenciler için, belki kendi diyalektlerinin de bir Oğuz diyalekti olan Türkiye Türkçesi olmasının ve bu edebiyatın çok sayıda ismine aşına olmalarının getirdiği dersi anlama kolaylığı sayesinde, bu derslerden büyük zevk duymaktadırlar kanaatindeyiz.

8. OZ1 Azerbaycan edebiyatı konularını öğrenmek istemem, OZ3 Azerbaycan Edebiyatıyla ilgili programlara katılmak istemem ve OZ5 Azerbaycan Edebiyatı konularını öğrenmek gereksizdir maddeleri 0,97 ortalamayla en yüksek orana sahip olumsuz maddeler olarak dikkati çekmektedir. Bu sonuçlar yorumlandığında, bu maddelerin yüksek oranda olumsuz değerlendirilmesi, Azerbaycan edebiyatı dersinin öneminin anlaşılmasına dönük bir sorun yaşandığı gözlenmektedir. Bu önemin kavratılmasına yönelik olarak, dersin önem ve gerekliliği, ikna edici bir şekilde ortaya konulmalıdır kanaatindeyiz. Ayrıca, Azerbaycan edebiyatının Türkiye edebiyatına komşu ve tanıdık çok sayıda şair ve yazarı barındırmasıyla birlikte, gerekli görülmemesi konusunda bir eğilim oluşmuş olabilir düşüncesindeyiz.

Kaynakça

- Çolakođlu, Ö. ve Büyükekşi, C. (2014) Açımlyıcı Faktör Analiz Sürecini Etkileyen Unsurların Değerlendirilmesi, Karaelmas Journal of Educational Sciences, (2) 58: 64 36.
- Kalaycı, Ş. (2006). Faktör analizi. SPSS uygulamalı çok değerşkenli istatistik teknikleri. Şeref Kalaycı (Ed.). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., and Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.
- Veyis, F., (2015) Türk Edebiyatı Dersine Yönelik Tutum Ölçeđi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 10/11, p. 1609-1620.

EXAMINATION OF MODERN TURKISH DIALECTS AND LITERATURES STUDENTS' ATTITUDES AND BEHAVIOURS TOWARDS TURKISH DIALECTS AND LITERATURES (EXAMPLE OF AZERBAIJAN LITERATURE)

The aim of the study is to reveal the attitudes and behaviors of the students towards the lessons in the teaching of Turkish dialects and literature. In addition, it is aimed to contribute to the more appropriate and efficient preparation of the relevant department curricula. Continuing its educating and training activities since 1992 in Turkey, Contemporary Turkish Dialects and taught in the literature section of contemporary Turkish dialects and literature courses, students' attitudes and behavior towards courses have been found to be dealt with so far. Based on this determination, attitude and behavior questionnaires were prepared on the students. In order to measure the students' attitudes and behaviors towards the subjects of Azerbaijani literature as well as the demographic characteristics of the students discussed in the application part of the study, a questionnaire form containing 5-point Likert style (1. Never agree, 5. I totally agree) was prepared and the data were collected. While preparing the questionnaire questions, the questions included in Veyis's study (Veyis, 2015) were used. The scale was applied to approximately 1500 students studying at the departments of Modern Turkish Dialects and Literatures in Afyon Kocatepe University, Usak University, Pamukkale University, Nevsehir Haci Bektas Veli University and Mugla Sitki Kocman University. After completing the incomplete and missing sections observed in the questionnaires, The questionnaires were applied to 1364 students. In the research, a questionnaire consisting of two main parts was used as data collection method. In the first part of the questionnaire, the gender and the grade of the participants were given, and in the second part, items related to Turkish dialect and literature in three dimensions, cognitive, affective and behavioral were included. The universe of study, students are composed of Contemporary Turkish Dialects and Literatures department in Turkey. These departments were chosen randomly among the students. In this context, time, cost and so on. The sample size was calculated due to the constraints, and the minimum sample size calculated through the appropriate sampling method and formula was determined and a questionnaire was applied. The obtained data were analyzed with validity and reliability analyzes as well as descriptive statistics and the research was finalized. While the average scores of the students who participated in the survey were female and the positive opinions of these students about Azerbaijani literature were 3,4653, this value was determined as 3,4483 for male students. When we interpret this result, it is seen that male students have about 0.02 more positive attitudes and behaviors related to Azerbaijani literature than female students. For negative thoughts, mean value of female students was 2.4040, whereas it was 2.6446 for male students. The conclusion that we can draw from this is that approximately 0.24% of the positive opinions of male and female students, which have a ratio of approximately 0.02, occur in the opposite direction with a larger ratio in the opposite direction. Therefore, it is seen that male students have more dominant negative attitudes and behaviors towards Azerbaijani literature. When the averages given according to the class distributions are examined, it is seen that the highest average value for the students with negative thoughts about the Azerbaijani literature courses

belongs to the first grade students with 2.6517 and the lowest negative students are the fourth grade students with the average value of 2.2259. From these findings, it is understood that the negative view of the Azerbaijani literature at the beginning, including the 4th grade, tends to decrease and has a lower negative value. As it is understood from the negative values given in this table, the negative level of attitudes and behaviors towards the Azerbaijani literature decreases when the student reaches the graduation status, ie 4th grade. For the students who extend to the 5th grade, there is a negativity which we think affects the general failure and it approaches the negativity values in the first and second grades. When the positive values are examined, it is almost completely parallel to the negative data of the students in the same table. While attitudes and behaviors of students from 1st to 4th grade showed a steady increase in positive direction, when they reached 5th grade, as in the negativity table, it decreased by 0.21. That is to say, when students take the Azerbaijani literature course, they have a very meaningful positive attitude and behavior compared to the situation before they took it. Therefore, this increase in the level of positivity has shown that positive feedback is possible if correct instruction is applied to the students. The reason for the sudden decline observed in the fifth grade is the general failure. When the students who think positively and negatively about the subjects of Azerbaijani literature are evaluated in general, it is remarkable that these thoughts of the students who think positively are higher than those who think negatively. It is a great pleasure for me to take the O1 Azerbaijani literature course, and it is seen as having the highest rate of positive items with 0.94 value. It is understood that; Azerbaijan literature courses, for students who are in the positive attitudes and behaviors towards these courses, perhaps thanks to a Oguz dialect with the ease of understanding the lessons brought by Turkey of being Turkish and be familiar with the literature of many name their own dialect, we think they feel great pleasure from these courses. I do not want to learn OZ1Azerbaijan literature, I do not want to participate in programs related to OZ3 Azerbaijani literature, and it is unnecessary to learn the subjects of OZ5 Azerbaijani literature. When these results are interpreted, it is observed that there is a problem regarding the high negative evaluation of these items and the lack of understanding of the importance of Azerbaijani literature. In order to comprehend this importance, we believe that the importance and necessity of the course should be demonstrated in a convincing manner. Moreover, the neighbor of Azerbaijan literature and literature in Turkey together with the host of familiar numerous poets and writers, we believe may have been an inclination to me necessary.